

ՕՏԱՐՆԵՐԸ ՀԱՅԵՐԻ ԵՎ ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՄԱՍԻՆ

ԴԻՄԻՏՐԵՎԸ ԽՈՍՈՒՄ Է ՀԱՅԱԿԱՆ ՊԱՀԱՆՋՆԵՐԻ ՇՈՒՐՋ

Լերջերս, խոսելով Սոֆիաքում, Դիմիտրեն անդրադարձավ Հայկական պահանջներին: Տալով հայ ժողովրդի ամիրսի պատմությունը, նա հայտարարեց.

«Պետք է պարտադրել թուրք կառավարությանը, որպեսզի հայերին վերադարձնի Հայկական բոլոր նահանգները, և ոչ թե միայն Կարսն ու Արդահանը: Հայկական բոլոր նահանգները պիտի կցվեն Սովետական Հայաստանին, որպեսզի թուրքիայում և արտասահմանում դառնա հայերը նախապատվություն ունենան վերադառնալու հայրենիք:

«Առաջին համաշխարհային պատերազմի ընթացքում, դաշնակիցները չկարողացան, կամ ամբիջի ճիշտը չուզեցին հայերին վերադարձնել թուրքիայի լծի տակ գտնվող Հայկական հողերը, հակառակ հայ ժողովրդի ցուցաբերած հսկայական զոհողությունների:

«Երկրորդ համաշխարհային պատերազմի

ընթացքում, հայերը լայն կերպով մասնակցեցին դաշնակիցների հաղթանակին ընդդեմ հիտլերականության և ֆաշիզմի: Սովետական Հայաստանը տվեց Կարմիր Բանակին իր լավագույն դավակները — 50 զորավար և քառորդ միլիոն զինվոր: Ամերիկա, Ֆրանսիա և այլ Դաշնակից երկրներում գտնվող հայերը մեծ մասամբ զորակուշի ենթարկվեցին:

«Միջոցառում թուրքիան, Գերմանիայի կողմից կռիվեց առաջին պատերազմի ընթացքում, իսկ երկրորդ պատերազմին չեզոքի դիմակի տակ համակիր էր հիտլերական Գերմանիային և երբ առիթ ներկայանար նա չէր վաղանի արշավել Սովետական Միության և Հայաստանի վրա:

«Ուրեմն հասել է ժամանակը, որ հայ ժողովուրդը դոհացում ստանա իր պահանջներին: Միացյալ Ազգերի Ապահովության Խորհուրդը պետք է արդար և անմիջական լուծում տա Հայկական խնդրին»:

(«Լեւոնտունը» հոկտեմբեր 11, 1946 թ.)

ՄՈՒՆԻՏՏԻՆ ՆՈՒՐԻ

ԱՌԱՋԻՆ ԿԱՐԱՎԱՆԸ

Մունիտտին Նուրիի գերգայուն գրչեն կլած «Առաջին կարավանը» ներշնչված է Հայկական դեպի Սովետական Մայր Հայաստան մեկնող հայ գաղթականներու Ա կարավանին, երբ Մոհաֆեզ Պևր, լիպգոր պատվիրակները, Առաջնորդ Հայր Սուրբը, Բահանա, հայրեր, ներգաղթողներ և ողբերի գացող բազմահազար հայ և արաբ եղբայրներ այցելեցին Սուրիո ազատագրության ռաֆիքա հանգ. Իպրահիմ Պեյ Հանաճոյի շիրիմը:

Ի՞նչ ծովածավալ բազմություն մարդոց... ծաղիկներից երով ծանրաբեռնված:

— Ու՞ր կ'երթան անոնք:

— Շրջապատելու դամբարանն ազգային հերոս Հանանոյին: Անոնք կզարդարեն չի-

րիմը բուրումնավետ ծաղիկներով ու բարձրադադակ ու լիաշուրթն կ'ոգեկոչեն հիշատակը հայրենասեր Մեծ Հերոսին՝ սրտաբուխ, անկեղծ ու հարգալիք ողջուններով: Անոնք զավակներն են Սուրիո, ու կվերա-

դառնան իրենց հնազադայան ու պատմական Հայրենիքը՝ որուն կապված են կարտուի, արցունքի և աշխուժի կապերով:

Անոնք, բաժնիվելի տուաջ այս հողեն, որմե տտացան սնունդն իրենց ֆիզիկական ու հոգեկան, ուր կերտեցին լույս երազներ հայրենական, հարգանքի իրենց տուրբը կուգան մատուցանել դամբանին առջև այն Մեծ Մարդուն, ուր խորհրդանշին եղավ ազգային ազատագրական պայքարներուն ու Մեծ Պաշտպանն Հայրենիքին:

Եվ իրենց պես ու իրենց չափ, ո՛վ կարող է գնահատել ու հասկնալ վեհոթյունն ու մեծութունը բոլոր անոնց, որոնք ինկան հերոսաբար, Հայրենիքի փառքին համար: Զէ՛ որ անոնք, ուր որ գացին ու գաղթեցին, Հայրենիքի սերն անաղաքով՝ զխոցան պահել վառ ու անմաշ, իրենց սրտին ու հոգվո մեջ միշտ ծրարած:

Այս ոգևոր ամբողջներուն ժպիտին մեջ, ես կտեսնեմ վիշտ մը խորունկ ու համակող ու իրենց խնդրն արցունքներով է թրջված, որովհետև անոնք սիրելի Հայրենիքն մը կը հեռանան, երազներու Հայրենիքը ողջունելու, կբաժնվին, իրենց անկեղծ ու սրտակից բարեկամներն՝ կարոտակեզ արենակիցներ վերագտնելու Արցունք կա անոնց աչքերուն մեջ ու հոգվոյն մեջ թախիծ անհուն... ու հետադարձ նայվածքներով խորատույզ, վերջին անգամ կդիտեն հողն օրհնաբեր, որ տվավ իրենց ավիշ ու կյանք ու ապրումներ, ուր մանկություն մ՝ անդորր, խաղաղ կյանք ու աշխատանք վայելեցին ապահով, ուր

սրտերն իրենց բարախեցին ու թոխացին զղացումներու բազմապիսի լարերով:

Այն օրն, ուր, ո՛վ հեռացող եղբայրներ, ձեզմե միայն հիշատակներ պիտի մնան, մի՛ մոռնաք, մի՛ մոռնաք, որ տակավին, ձեզի համար կարոտակեզ սրտեր անվերջ պիտի բարախին, ձեր սրտերու բարախումին կըշռուցի:

Ա՛խ, որքան պիտի փափաքի սեղմել ձեռքը յուրաքանչյուր մեկնողի, ողջագուրվի, ու կուրծքն անոր սեղմել կուրծքիս հրատուշոր...

... Ու ծառին տակ այս մենավոր, հուզումներու անձնատուր, արցունքներ հորդ կհոսին՝ զորս անկարող եմ զսպելու:

Ձեռքս՝ անձանոթ ուժե մը պրկված, խանդագին կբարձրանա, ո՛վ հեռացող ու սիրելի եղբայրներ, ողջերթի անկեղծ մաղթանքներով:

Ողջերթ, ողջերթ, ո՛վ սրտակից բարեկամներ, ու բարի՛, հազար բարի ճանապարհ, ղեպի փառավոր ու լուսաշող Հայրենիքը ձեր բազմադարյան երազներուն, ուր կմաղթեմ կյանք մը խաղաղ ու հրջանիկ ձեր բոլորին, ձեր զավակներուն ու թոռներուն, ինչպես նաև զայլք սերունդներուն:

Պիտի պահենք մեր սրտին մեջ հիշատակը, որ ձեզմե մեզի կմնա. պիտի պահենք զայն անաղարտ, մի՛շտ, մի՛շտ, մի՛շտ...

Առաքելեն բարգմ. ՊԵՐՃ ՍԱՊՊԱՆՅԱՆ
(«Եփրատ» թիվ 2791, 1946 թ.)

ԱԼՃՆՐԸՆ ՊԼԵՔ

PETITION TO THE UNO*)

Պրե. Պլեք Հայ Իրավանց Պաշտպանության Ամերիկյան Հանձնախումբի անդամներեն մին է, Սոսայրի Ֆոր էրիվ Բելլեր Բեկերության առաջնորդը Նյու-Յորքի մեջ, և շատ գործուն դեր կկատարե քաղաքական և բնակեային բարելավման շարժումներու և հարցերու մեջ:

Միացյալ Ազգաց Կազմակերպության Համաժողովը, որ գումարվեցավ Լոնտոնի մեջ, ստացած է բաշմաթիվ պատգամներ այս շաբթվան ընթացքին: Ոմանք կվերաբերին միջազգային սպառազինման և հրազեական ոռւմբի գործածության: Եվ ոմանք ալ կշոշափին մասնավոր ժողովուրդներու կենաց հանգամանքը, որոնք կըմբռնեն որ այժմ հարմար ժամանակն է մարդկության խղճին դիմելու: Մարդիկ իրավամբ կնային Միաց-

յալ Ազգաց Կազմակերպության վրա, որպես պաշտպանության և դիմումի համաշխարհային կեդրոն մը, իբրև աղբյուր մը արդարության և կարեկցության:

Ժողովուրդը մը. որ թվով շատ փոքր է, մոտափորապես չորս միլիոն, դիմում կատարած ըլալով անոր, ոմանք անկարելոր պիտի գտնեն: Բայց մենք ըսած չենք, որ ամեն մարդ, կին, երեխա կարևորություն ունի, թե ամեն ժողովուրդ պետք է պաշտպանվի, նկատողության արժանանա և զնահատվի:

Կիսսիմ Ժողովուրդի մը մասին, որ երբեմն

*) Սույն ուղերձը հաղորդված է Միացյալ Նահանգներու բազմաթիվ ռադիոկայաններին: